

MEVROUW BREEK

MEVROUW BREEK

**HET LEVENVERHAAL VAN EEN
LEVENSGEVAARLIJKE VROUW**

KIM HEIJENRIJK

JUST
PUBLISHERS

Derde druk, december 2019

Auteur Kim Heijdenrijk
Copyright © 2019 Kim Heijdenrijk | Just Publishers BV
Uitgever Hans van Maar

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt,
door middel van druk, fotokopie, microfilm, digitale bestanden of op welke
andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van
Just Publishers BV.

*No part of this book may be reproduced in any form, by print, photoprint,
microfilm, digital files or any other means, without written permission from
Just Publishers BV.*

Omslagontwerp Ben Gross
Opmaak Studio Spade, Voorthuizen
Redactie Harry Oltheten
Productie Hanzeboek

ISBN 97890 8975 089 1

NUR 320

WWW.JUSTPUBLISHERS.NL

Inhoud

	Proloog	7
1	De charmante reddende engel	9
2	‘Ik moest zelfs mijn gouden horloge verkopen!’	23
3	Boksen! Boksen! Boksen!	41
4	‘Zie je dat meisje daar? Dat is je halfzus...’	54
5	De aardbeien van Auschwitz	78
6	‘Loenenaar! Moffenhoer!’	97
7	‘Ondertussen zit ik hier maar...’	114
8	Het telefoonnummer op het behang	130
9	‘Ik neem maar aan dat ze allemaal dood zijn...’	144
10	Het huis is te klein	161
11	Een goed burgerbestaan	170
12	Een nylon kous	176
13	‘Berkenou’	205
	Verantwoording	215
	Addendum	236
	Bronnenlijst	239
	Literatuurlijst	252

Proloog

Aan de Rotterdamse Erasmusstraat 75 is het een komen en gaan van mensen. Onzeker en zij met vragen over de toekomst melden zich aan het adres van de illustere Mevrouw Breek, op zoek naar antwoorden. De oorlog is zojuist uitgebroken en velen zijn zoekende naar hun lot en naar hun geliefden. De 43-jarige helderziende is ook een bron van vermaak. Duitse soldaten met giebelende Nederlandse meisjes aan hun arm melden zich bij mevrouw Breek om van haar 'aangeboren gave' gebruik te maken. Als één of twee kwartjes zijn betaald schudt de donkerharige mysterieuze dame haar speelkaarten, om ze vervolgens met de grootste ernst op tafel te leggen. De meisjes zullen steevast trouwen met een 'zonderlinge vreemde'ling', hun geüniformeerde zwart gelaarsde metgezellen zullen 'het geluk aan hun zijde' zien. Meer vragen? Meer betalen. En zo verlaten haar bezoekers met de bevestiging die zij zochten en een lege beurs de Rotterdamse woning.

Johanna Maria Breek is een meester in het overtuigen. Wie als ongelovige naar binnen ging, gaat met een rotsvast vertrouwen naar buiten. Als je mensen vertelt wat zij graag willen horen, dan is het niet moeilijk zelfs de meest sceptische ziel te overtuigen. Je voordoen als iemands redding zorgt ervoor dat

mensen je met open armen ontvangen. Hulp bieden aan hen die dat behoeven doet je betrouwbaar overkomen. Op de plaats waar de meeste mensen een hart hebben, zit bij Johanna Maria Breek echter haar portemonnee.

De man van Johanna Maria, Philip, heeft sinds het aanvangen van de Tweede Wereldoorlog ook een lucratief handeltje. Hij heeft een juridisch adviesbureau, dat vooral in het voordeel van Philip Bremer adviseert. Het was zijn handel in diamanten die Johanna Maria in eerste instantie opviel toen ze hem leerde kennen. Ze vertelde hem wat hij graag wilde horen en zij liet hem haar redder zijn. Het zwarte schaap werd door de knappe jonge Haarlemse tot ridder op een wit paard geslagen. Philip hoopt op een 'nog lang en gelukkig' in grote weelde.

De knappe kaartlegster blijkt een gave te hebben voor list en bedrog. Ook bezit ze een mateloze liefde voor geld en aanzien en een ongekend gebrek aan empathie. Eenieder die haar ooit zal ontmoeten zal nooit meer dezelfde zijn, zijn leven voor altijd getekend. Mevrouw Breek houdt de toekomst van velen in haar handen. Als zij je kaarten heeft geschud dan mag je van geluk spreken als je het er levend vanaf brengt. Familie, vrienden, bekenden en zelfs haar eigen kinderen, iedereen blijkt inwisselbaar.

HOOFDSTUK 1

De charmante reddende engel

Dinsdag 14 mei 1940 is bijna de mooiste dag van hun leven. Het bombardement is een zegen. Als Rotterdam smeult breken er voor Philip Bremer en zijn vrouw Johanna Maria Bremer-Breek gouden tijden aan. Aan gelukkige, gefortuneerde mensen valt weinig te verdienen, maar verdriet is een economie op zich. Zoveel kansen! Philip Bremer begint een bedrijfje in juridische dienstverlening, om zo mensen te helpen een schadevergoeding te verkrijgen voor de verliezen geleden bij het bombardement. Johanna Maria helpt de kost te verdienen. Ze zet wekelijks een advertentie in het *Rotterdamsch Nieuwsblad*:

*‘Mevr. Breek, helderziende geeft opheldering in alle zaken.
Consult vanaf 50 ct. Spreekuur 10-12 en 2-9, ook Zondags.
Erasmusstraat 75’.*

Het bombardement op de diertuin is een kleine voorbode voor wat Rotterdam, wat Nederland, te wachten staat. Op 12 mei razen Duitse vliegtuigen over de Rotterdamse diertuin. Hij is al voor een deel gesloopt, aangezien hij binnenkort gaat

verhuizen naar een nieuwe plek in de polder Blijdorp. De Rotterdamse zoo is vanaf 31 december 1939 dan ook niet meer open voor het publiek, aankomende zomer gaat hij weer open op de nieuwe locatie, mits er nog dieren zijn om te verhuizen. De Duitse mitrailleurssalvo's veranderen de dierentuin binnen de kortste keren in een dystopische jungle. Achttien brisantbommen maken de tuin tot een smeulende steppe. Vanuit de lucht worden de dieren in het roofdierenverblijf onder vuur genomen. Alle bewoners van de zoo raken in paniek van het geluid, de inslag van de bommen en de branden die daaruit voortvloeien. Binnen korte tijd is de dierentuin een mortuarium vol verbrande karkassen geworden.

Vooraf onder de gehoeftedieren, de herten, lama's en alpaca's vallen veel doden. Er zijn ook veel beesten met gruwelijke verwondingen en afgerukte ledematen die door de verzorgers, die zich schuil hielden, uit hun lijden moeten worden verlost. Van de struisvogels wordt nooit meer iets teruggevonden. De roofdieren worden uit voorzorg afgemaakt, om te voorkomen dat ze bij een mogelijk volgende aanval ontsnappen en de stad in trekken. De beren, panters, leeuwen, jaguars en beren worden allemaal afgeschoten; twintig dieren in totaal. De zeeleeuwen zijn ontsnapt en worden later teruggevonden terwijl ze rondobberen in de Westersingel. De uit Gouda aangesnelde brandweer weet het vuur in het apenverblijf te blussen en ook het olifantenverblijf doorstaat het inferno. De apen worden tijdelijk ondergebracht in een nabijgelegen café. De directeur van de dierentuin, dr. K. Kuiper neemt de schade op en moet tot zijn spijt constateren dat naast alle dierlijke slachtoffers ook

veel bouwmaterialen voor de nieuwe diertuin in vlammen zijn opgegaan. Doctor Kuiper heeft er echter alle vertrouwen in dat de nieuwe diertuin, met wat financiële hulp, over een paar weken gewoon open kan gaan.

Rotterdam zou in aanblik al snel op de diertuin gelijken. Twee dagen later, op dinsdag 14 mei 1940, breekt de zwartste dag in de geschiedenis van de stad aan. Vanaf even voor zes klinkt het luchtalarm, een geluid dat de inwoners inmiddels vaker hebben gehoord. Een halfuur lang. Om half negen, wéér. Wederom een halfuur. Op het viaduct staat een goederentrein. De achterste wagons bevinden zich buiten de rails, waardoor het gevaarte het treinverkeer blokkeert. Op de radio wordt aangekondigd dat de regering met de koningin het land heeft verlaten. De Duitsers zijn de Moerdijkbrug over en in Rotterdam-Zuid wordt gevochten. Om kwart over tien is er weer luchtalarm. Een halfuur lang laten de sirenes zich weer horen. Ronkende vliegtuigen trekken over de stad. Weer alarm. De havenstad wordt vanaf het begin van de middag, rond half één, opgeschrikt door het groot luchtalarm. Niet veel later razen de Duitse bommenwerpers over de stad, die vanaf half twee 's middags hun lading op Rotterdam laten vallen. De familie Bremer aan de Erasmusstraat en met haar alle andere Rotterdammers horen de ene na de andere bom inslaan. De schokgolf van elke inslag is voelbaar. Wat niet door bommen is vernietigd wordt door de branden die daaruit voortvloeien verwoest.

Het geknetter van de brandende huizen is overal in de stad hoorbaar, behalve in het Oude Noorden waar Philip en Johanna Maria Bremer zich in hun woning schuilhouden. Ook de al zo

noodlottig getroffen dierentuin ontkomt niet aan de apocalyptische vuurzee. De brandweer doet er alles aan te voorkomen dat de dieren levend verbranden en houdt urenlang hun spuiten met spaarzaam water op de ijsberen gericht. De ijsberen, een olifant en een neushoorn worden zo gered van een afschuwelijke dood. De dieren die de eerdere aanval overleefden, breken los en scharrelen doelloos tussen de brandende puinhopen van Rotterdam. Voor zover de stad al geen surrealistische aanblik leverde, wordt het ronduit bizar door de zebra's in de rood verlichte rokerige straten rondom de Coolsingel.

Er lijkt geen einde te komen aan het geronk van de vliegtuigmotoren, het gefluit van de vallende bommen en de oorverdovende knallen na weer een inslag. Als het sein 'veilig' klinkt komen her en der de Rotterdammers boven de grond. Verschrikt, verslagen en vol ongeloof kijken ze naar de rokende massa die eerst hun stad was. Er zit geen ruit meer in de vensters. Mensen gaan terug naar hun huizen, voor zover ze daar al niet uren in doodsangst onder de keukentafel hebben gelegen, om te redden wat er te redden valt. Sommigen slaken een zucht van verlichting als ze zien dat alleen hun ramen er maar uit liggen en hun voordeur volledig uit het lood geslagen is, om bij binnenkomst te constateren dat dit ook alles is wat nog rest van hun huis. Achter de voordeur ligt niet zelden een gapend gat, alsof het huis een decorstuk is in een slechte film en louter een façade. Willekeurig bijeengeraapt huisraad dat nog te redden valt, wordt in lakens en dekens naar buiten gesleept.

Overal zitten mensen op straat naast grote bergen, bedekt door beddengoed. Vogelkooitjes. Kermende poezen in dozen.

Ze weten niet wat te doen. Waarheen te gaan. En dus doen ze niets en aanschouwen zij hoe hun stad in rook opgaat. Dege-
nen die er vandaag beter vanaf zijn gekomen, zoals Johanna
Maria en haar gezin in het Oude Noorden, trekken de stad in
om te zien hoe erg het is. Of het écht zo erg is. Zij hebben nog
de tegenwoordigheid van geest om naar slachtoffers te zoeken.
Mensen onder het puin vandaan te halen, eerste hulp toe te
passen, etenswaren uit vreemde keukens ‘te redden’. Er worden
zoveel interlokale telefoongesprekken met Den Haag aange-
vraagd dat er een ‘opstopping van het telefoonverkeer’ ontstaat.
De aanvragen kunnen niet meer worden aangenomen en de
Rotterdamers wordt verzocht ze tot een uiterst minimum
te beperken. Mary, de dochter van Philip en Johanna Maria,
is ondertussen in de Erasmusstraat aangekomen om te zien
hoe haar ouderlijk huis ervoor staat en hoe het met Philip en
Johanna Maria is. Ze besluit die nacht te blijven slapen.

De eerste Duitse troepen rijden Rotterdam binnen op zware
tractors en tanks. Een nieuw soort kabaal. Gevechten breken
los in de stad en als de avond valt toont Rotterdam zich een
smeulende fakkel, een vuur dat niet snel doven zal. Er is geen
bluswater en er staat een harde wind. Terwijl de overlevenden
hun hoofd te ruste leggen bij burens en familie horen zij hun
geliefde stad knetteren. De rode glans waaronder ze gebukt
gaat, schijnt door menig slaapkamergordijn terwijl her en der
het door merg en been gaande geluid van vallende muren en
versplinterend hout nog tot lang voorbij het ochtendgloren te
horen is. Als Mary later die dag van het huis van haar ouders
naar haar eigen woning gaat, is haar verslagenheid groot. Het

huis dat ze gisteren nog in goede staat achterliet, blijkt zwaar gehavend te zijn.

Die dag kopt het *Rotterdamsch Nieuwsblad*: ‘De wapens door onze weermacht neergelegd, na bombardement van Rotterdam’. En: ‘Duizenden gesneuvelden en tallooze slachtoffers onder de burgerij’. In een bondig stukje laat de krant weten wat de schade is. ‘De meeste gebouwen en huizen aan Coolsingel en Hofplein en aan de daarop uitkomende straten zijn totaal verwoest. Van het Rotterdamsch Nieuwsblad, station Hofplein en Pschorr staan slechts enkele muren overeind. Van de Rotterdamsche Bank, Amsterdamsche Bank, ziekenhuis, talrijke groote magazijnen, kantoren en winkels resten slechts brandende puinhoopen. Het stadhuis, de nieuwe flat en de nieuwe beurs zijn practisch onbeschadigd. Het commissariaat van politie en het postkantoor zijn gedeeltelijk beschadigd. Voorts vernemen wij, dat de Kruiskade, de Goudschesingel, de Oostzeedijk, de Schiedamschedijk, Kralingen en omgeving, het Havenkwartier, de Boompjes, allemaal hetzelfde troosteloze beeld vertoonen als het Hofplein en de Coolsingel. Van het aantal slachtoffers, dat uiteraard zeer groot is, konden nog geen gegevens worden verstrekt. De branden in de geteisterde wijken woeden voort. Het Noordelijke en het Zuidelijke deel van Rotterdam zijn nagenoeg niet beschadigd’.

Naast diverse mededelingen - waaronder die over het vertrek van de regering naar Londen - en verordeningen publiceert de krant al direct praktische informatie. Onder het kopje ‘Wie of wat zoekt gij?’ kunnen inwoners een lijst van ‘bureaux en dien-

sten ten behoeve van opruiming, evacuatie, hulp in velerlei vorm' raadplegen. Er wordt vermeld dat lijsten van opgenomen patiënten zijn te vinden aan de Vredeshofweg 30. Informatie over gewonden kan ingewonnen worden bij de Volksuniversiteit aan de Westzeedijk. In de kolom ernaast is te lezen dat de nieuwe binnenstad naar het ontwerp van ir. Witteveen zal worden vormgegeven. 'Nu het opruimingswerk in de stad vlot verloopt en men, wat dit betreft, niet meer voor problemen staat, heeft men onmiddellijk zijn aandacht besteed aan den wederopbouw van de stad', is de dag na het bombardement te lezen in het *Rotterdamsch Nieuwsblad*. Ook de scholen gaan de dag erna weer open. 'In het Westen en Zuiden van de stad hebben vele schoolhoofden hun personeel bij elkaar geroepen en ook de leerlingen kwamen in grooten getale opdagen. Het is niet mogelijk zoo snel als noodig zou zijn allen op te roepen, maar hier geldt het "zegt het voort" en dat systeem blijkt goed te werken'.

In diverse advertenties laten bedrijven weten op welk adres ze voortaan te vinden zijn, zo ook de Rotterdamsche Bankvereniging die aankondigt dat de bankkluisen van het kantoor aan de Boompjes en het bijkantoor aan de Coolsingel nog intact zijn. De Rotterdamse Begrafnis Onderneming W.H.J. v.d. Toorn NV meldt in een advertentie dat ze voortaan gevestigd is aan de Spiegelnisserkade 2, onder vermelding van haar telefoonnummer. De één zijn dood is immers haar brood. Verschillende notarissen en verzekeringsbanken hebben hetzelfde idee. De eerste overlijdensadvertenties van mensen die de 14e 'door een noodlottig ongeval' zijn overleden staan de volgende